

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

c/o Esa Lehtinen

Kirjastopolku 5 B 13

08500 Lohja

esa.lehtinen@ely-keskus.fi

www.virtavesi.com

VIRTAVESIEN HOITOYHDISTYKSEN MIELIPIDE, 7.9.2016:

Asia: Virtaan voimalaitoksen pysyttäminen ja käyttäminen, Sysmä

Hakija: Virtaankosken Voima Oy, yhteyshenkilö Riitta Pirttiniemi, diaarinumero

ESAVI/12264/2014

Vastaanottaja (toimitus sähköisessä muodossa):

Etelä-Suomen Aluehallintovirasto, ymparistoluvat.etela@avi.fi

1. Yleistä

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry (Virho) on yleishyödyllinen, vapaaehtoistyöhön perustuva järjestö. Sen tavoitteena on elvyttää ja kunnostaa virtavesiä. Tavoitetta toteutetaan esimerkiksi koski- ja purokunnostuksin, kalateiden rakentamisella, neuvonta- ja valistustyöllä, lohikalojen kotiutusistutuksilla sekä asiantuntijalausunnoin. Virhossa on mukana suomalaisia vesistään huolestuneista maanomistajista alan asiantuntijoihin ja kalastuksen harrastajiin.

2. Virhon mielipide Virtaan voimalaitoksen pysyttämiseen ja käyttämiseen

Virho pitää huonona ja yleisen oikeustajun vastaisena myöntää hakemuksen mukainen lupa vesivoiman hyödyntämiseksi voimalaitoskokonaisuudessa, jota vesilain vastaisesti on käytetty vuosikymmenien ajan. Hakemuksen mukainen lupa olisi sekä uuden kalastuslain että valtioneuvoston kalatiestrategian hengen vastainen. Tainionvirran Virtaankoski on valtioneuvoston

periaatepäätöksellä kalatiestrategiasta (2012) huomioitu yhtenä kärkikohteista vain noin 40 kohteen valtakunnallisella listalla. Virhon mielestä Virtaankosken Voima Oy:n tulee tehdä voimalaitoskokonaisuuteen ne rakenteelliset muutokset, joilla voimalaitoskokonaisuuden rakenne palautetaan vuoden 1863 mukaisen luvan tilaan, eli palauttaa esim. valtaväylä Virtaankoskeen. Valtaväylä toimii kalaväylänä yhdistäen niitä Virtaankosken ylä- ja alavirran alueita, jotka vuonna 2009 valtion toimesta on kalataloudellisesti kunnostettu vesioikeudellisella luvalla. Kyseisen 2009 toteutetun hankkeen keskeisenä tavoitteena on ollut saada Virtaankosken padon yhteyteen toimiva kalatie vaelluskalojen syönnösalueelta Päijänteeltä.

Mikäli lupa ennako-odotuksiemme vastaisesti hankkeelle myönnetään, tulee hakijan kustannuksella padon yhteyteen rakentaa luonnonmukainen kalatie. Hakija on määrättävä luovuttamaan siihen ympärivuotinen riittävä vesimäärä, vähintään 1,5 m³/s. Padosta on määrättävä vesivoiman tuotantoa harjoittavalle ja patoa ylläpitävälle yhteisölle vuotuinen indeksiin sidottu merkittävä korvausmaksu. Se käytetään kompensatiokunnostuksiin ja luonnonmukaiseen lisääntymiseen perustuvien kalakantojen edistämiseen. Korvausta tulee maksaa, kunnes valtaväylä on avattu. Jos lupa myönnettäisiin, voimalaitosta ei saa alkaa käyttää ennen kalatien valmistumista ja käyttöönottoa.

3. Perustelut

Sysmän reitin palauttaminen kaloille vaelluskelpoiseksi on uhanalaisluokitukseltaan äärimmäisen uhanalaisen taimenen Päijänteen kannalle tärkeä kokonaisuus. Tämä on huomioitu valtioneuvoston kalatiestrategiassa (2012) nostamalla Tainionvirran Virtaankoski ja Nuoramoistenkoski kalatiestrategian kärkikohteiksi harvojen kohteiden joukkoon. Reitillä on runsaasti vaelluskala taimenelle lisääntymiskelpoisia alueita. Valtaväylän palauttaminen luvatta padottuun Virtaankoskeen lisäisi äärimmäisen uhanalaisen taimenen lisääntymisalueita ja eri ikäisten taimenten elinalueita. Kalastuslain henki painottaakin kalojen luontaista lisääntymistä kalaistutusten sijaan. Lisäksi Suomea sitoo EU:n vesipuitedirektiivi, joka vaatii Suomeltakin kaikkien vesiemme hyvää ekologista tilaa. Uudet voimalaitokset huonontavat tavoitetilaa, joten laitokselle ei ole mahdollista myöntää lupaa ilman kohteen ennallistavaa ja kalojen esteetöntä kulkua mahdollistavaa valtaväylää tai vähintään toimivaa kalatietä. Ekologinen tila Sysmän reitillä ja Virtaankoskella ole vielä hyvä, ja vaikka olisikin, tilaa ei saa huonontaa.

Valtaväylän virtaaman tärkeyttä korostaa myös seikka, että alavirtaan vaeltavien kalojen tulee päästä turvallisesti voimalaitoskoneiston ohitse ja se onnistuu kalojen vahingoittumatta pääasiassa vain vapaan valtaväylän kautta. Hakemuksessaan Virtaankosken Voima Oy ei esitä tutkittua näyttöä, ettei taimenia olisi liikkunut padon yli alavirtaan.

Jos voimalaitoskokonaisuudelle myönnetään lupa, Virho edellyttää luonnonmukaisen kalatien rakentamista. Kalatien tulee olla paitsi luonnonmukainen ja kutukelpoinen siihen tulee ohjata riittävä virtaama, jotta kalat ongelmitta löytää kalatien suun. Tällä kompensoidaan voimalaitospadon ja sen muodostavan altaan alleen jättämää kutukelpoista koskipinta-alaa. Kalatie tulee olla vesitetty ympäri vuoden, koska vesityksen lopettaminen tuhoaa kalatiehen kutevien syyskutuisten kalojen kudun ja mahdolliset kalatiessä oleilevat poikaset. Vesityksen lopettaminen estää eri vuodenaikoina aktiivisten kalojen liikkumisen kuten syksyllä aktiivisen ja kutevan siian liikkumisen. Kalatien riittävän ympärivuotisen virtaaman tärkeyttä korostaa myös seikka, että alavirtaan vaeltavien kalojen tulee päästä turvallisesti voimalaitoskoneiston ohitse ja se onnistuu kalojen vahingoittumatta pääasiassa vain kalatien kautta. Kalatieratkaisu tulisi mitoittaa niin, että sen kautta olisi mahdollista juoksuttaa virtaama, jotta voidaan varmistaa kaikkien kalojen löytäminen kalatiehen ja toisaalta varmistaa, että siitä nousevat myös suuremmat vaellustaimenet ja nousukyvyltään rajalliset siiat.

Hakemuksen mukainen lupa olisi vastoin yleistä oikeustajua ja yleistä etua, koska Virtaankosken ylä- ja alavirran puolia on kunnostettu julkisin varoin. Myös alueiden mahdollisuudet nykyistä laajemmin tuottamaan taloudellisia etuja kalastuslupa- ja matkailutulon muodossa perustuu kalojen vapaaseen vaellukseen, vaelluksen mahdollistamaan luonnonmukaiseen lisääntymiseen ja kalakannan kasvuun. Hakemuksen mukaisella luvalla vahingonkärsijänä on koko jokialueen ja laajalti koko Päijänteen väestö ja edunsaajana vesivoimaa tuottavan yrityksen pieni edunsaajajoukko.

Päijänteessä on ollut merkittävä taimenkanta, joka on mahdollista palauttaa. Luontaisesti lisääntyvän äärimmäisen uhanalaisen taimenen kanta on mahdollista palauttaa, jos taimenen pääsy kutualueille mahdollistetaan. Alla oleva kirjoitus on ajalta ennen Virtaankosken viimeisimmän vesivoimalaitoskokonaisuuden ja Vaajakosken uuden voimalaitoksen (rakennettu 1940) rakentamista.

”Kun järvitaimenta vielä yleisesti kutsuttiin loheksi, Päijänne tunnettiin hyvistä lohisaaliistaan.

Vielä 1920- ja 30-luvuilla järvellä oli ammattimaista lohennyntiä.

Suosituin tapa kalastaa lohta oli siimakalastus. Pintasiimoissa oli tavallisesti noin 800 koukkua. Siimoilla pyytäviä venekuntia Päijänteellä oli paljon, esimerkiksi Korpilahdella toimi kymmenen lohta kalastavaa venekuntaa, joista jokainen sai vuosittain useita satoja lohia. Lisäksi järvellä kalasti lukuisia nuottakuntia, jotka muikun ja siian pyynnin yhteydessä saivat lohia. Nykyarviot Päijänteen silloisista lohisaaliista ovat jopa 50 tonnia vuosittain.

Vuonna 1922 jämsäläinen Yrjö Järvinen sai pintasiimalla yhdellä kertaa 41 lohta, painoltaan 3–12-kiloisia. Vuonna 1935 asikkalalainen kalastaja Väinö Lehtinen sai uistimella samana päivänä 30 kiloa lohta. Lohen kalastus oli noina vuosikymmeninä Päijänteellä merkittävä elinkeino ja muistorikas virkistysmuoto.”

Keskisuomalainen, 31.3.2014, <http://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitukset/paijanteen-lohikannat-voidaan-viela-elvyttaa/1793029>

Helsingissä 7.9.2016

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry